

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

خلاصه کتاب ارزشیابی شخصیت

نویسنده:

دکتر مرتضی ترخان

فصل دوم: آزمون‌های عینی شخصیت

- ◀ آزمون‌های عینی شخصیت بصورت پرسش‌های بسته تهیه شده‌اند که آزمودنی بصورت بله یا خیر پاسخ می‌دهد.
- ◀ در ساخت آزمون‌های عینی شخصیت فرض می‌شود که الف) شخصیت آدمی متشکل از مجموعه رگه‌ها یا ویژگی‌هایی است که شدت و اندازه این ویژگی‌ها در افراد مختلف، متفاوت است و ب) رگه‌ها و ویژگی‌های شخصیتی در افراد از ثبات و پایایی نسبی برخوردار است.
- ◀ برای ساختن آزمون‌های عینی شخصیت از ۲ راهبرد عمده استفاده می‌شود: الف) راهبرد قیاسی و ب) راهبرد تجربی.
- ◀ راهبردهای قیاسی به ۲ رویکرد منطقی - محتوایی و رویکرد نظریه‌ای تقسیم می‌شود.
- ◀ در راهبردهای قیاسی برای تعیین معنای پاسخ آزمودنی به پرسش‌ها، از منطق قیاسی استفاده می‌شود.
- ◀ در روش منطقی - محتوایی، سازنده آزمون به شیوه منطقی می‌کوشد ماده‌ها یا پرسش‌هایی که ویژگی مورد نظر را می‌سازند، در محتوای آزمون بگنجاند.
- ◀ در رویکرد راهبرد نظریه‌ای، سازنده آزمون سعی می‌کند محتوای آزمون را به گونه‌ای انتخاب کند که با نظریه‌ای که در رابطه با ویژگی مورد نظر است، همسازی داشته باشد.
- ◀ در راهبردهای تجربی، از روش‌های آماری و آزمایشی استفاده شده که بر ۲ روش رویکرد گروه - ملاک و رویکرد تحلیل عاملی مشتمل است.
- ◀ در رویکرد گروه - ملاک، مواد آزمون به گونه‌ای انتخاب می‌شوند که افرادی را که ویژگی‌های معینی دارند (گروه ملاک) از افرادی که فاقد آن ویژگی هستند (گروه گواه)، متمایز کنند.
- ◀ ملاک در رویکرد فوق، گروهی است که ویژگی معینی دارند مانند افرادی که پرخاشگرند یا بیمارانی که اسکیزوفرنیک هستند.
- ◀ این روش همواره مستلزم مقایسه عملکرد آزمودنی‌های گروه ملاک با آزمودنی‌های گروه گواه است.
- ◀ در روش تحلیل عاملی، روش آماری تحلیل عاملی در مورد ابعاد بنیادی شخصیت که به روش تجربی استنتاج می‌شود، بکار می‌رود.
- ◀ تحلیل عاملی با داده‌های تجربی که شامل تعداد زیادی از مواد یا سوالاتی که با یکدیگر همبستگی متقابل دارند، آغاز می‌شود.
- ◀ همبستگی متقابل معمولاً به گونه‌ای تحلیل می‌شوند تا به واریانس مشترک برسند. سپس با بررسی دوباره موادی که به عامل مشترکی مربوطند، عامل یا عوامل مورد لزوم نامگذاری شده و بعنوان عوامل شخصیتی مورد توجه قرار می‌گیرد.
- ◀ مهمترین و رایج‌ترین نگرش در طرح آزمون‌های عینی شخصیت عبارتست از روایی‌یابی محتوا، روایی‌یابی ملاکی - تجربی، تحلیل عوامل و استفاده از نظریه‌های شخصیت.
- ◀ آزمون‌های عینی شخصیت از نظر محتوا، روش اجرا، نمره‌گذاری و تفسیر به آزمون‌های هوش و استعداد شباهت دارند چون می‌توانند جنبه‌های مختلف شخصیت را بطور عینی و مستقل از شخص اجراکننده، ارزشیابی نمایند.

پرسشنامه اطلاعات شخصی و دورت:

- ✓ اولین نمونه پرسشنامه‌های خودسنجی شخصیت بوده که برای استفاده در جنگ جهانی اول تهیه شد.
- ✓ این پرسشنامه، معرف کوششی است برای میزان کردن مصاحبه روانپزشکی و کاربرد گروهی آن.

- ✓ در ساخت این پرسشنامه، تاکید اصلی بر روایی محتوا بود که بازتاب آن در نحوه گزینش سوالات و استناد بر توافق افراد درباره ناسزگار بودن برخی از رفتارها، ملاحظه گردید.
- ✓ فرم اولیه آن دارای ۱۱۶ سوال بله یا خیر بوده است.
- ✓ فرم کوتاه آن دارای ۷۶ سوال بوده که برای سنجش اختلالات هیجانی افراد از ۱۲ تا ۱۷ سالگی کاربرد دارد.
- ✓ در روش نمره گذاری، افراد به ازای هر پاسخ بله، یک نمره دریافت کرده و در مقابل پاسخ خیر، نمره ای دریافت نمی کنند.
- ✓ افراد هیجان پذیر به افرادی گفته می شود که شدت واکنش آنها متناسب با شدت محرک دریافت شده، نیست.
- ✓ افراد فوق نسبت به محرک های ناخوشایند محیطی، پاسخ های غیر منطقی، افراطی و بیمارگونه نشان می دهند.
- ✓ این افراد بر خشم و احساسات خود کمتر کنترل داشته، زود عصبانی و زود آرام می شوند، در شرایط فشارآور، آستانه تحمل آنها پایین بوده و خیلی سریع متوسط به واکنش های بیمارگونه مثل گریه یا پرخاشگری می شوند.
- ✓ افراد وسواسی با خستگی روانی، از درون تحت فشار بوده، تفکر آنها خشک، غالبی و مجهز به بایدها و نبایدهاست.
- ✓ افراد فوق، انعطاف ناپذیر توصیف شده به گونه ای که قدرت تصمیم گیری ندارند و درباره مسائل مهم زندگی، در شرایط بلاتکلیفی قرار می گیرند.
- ✓ بطور کلی ترس، دو دلی، انعطاف ناپذیری، جزمی نگری، خشکی افکار، احساس گناه، از درون تحت فشار بودن، کمال طلبی و مطلق گرایی از ویژگی های بارز آنان است.
- ✓ افراد متمایل به گوشه گیری، افرادی غمگین، دماغ، درمانده، ناامید، منزوی، ناخرسند، اندوهگین و نگران هستند.
- ✓ آنان احساس بی ارزشی، بی مصرفی و شرمندگی کرده و روابط اجتماعی با اطرافیان خود ندارند.
- ✓ اهل تفریح نبوده و اگر به تفریح می روند، احساس لذتی ندارند.
- ✓ دلبستگی ها، علایق و حتی تمایلات جنسی آنها کاهش یافته و بطور کلی حالتی از کندی و یکنواختی بر گستره زندگی آنها حاکم است.
- ✓ افراد دارای رفتار و افکار پارانوییدی، افرادی بدبین، سوء ظن دار و بدگمان به اطرافیان و دیگران هستند.
- ✓ این افراد، حساسیت زیادی نسبت به بی اعتنائی و بی توجهی دیگران داشته و گرایش شدیدی به واریسی کردن محیط اطراف خود، تمایل به اغراق آمیز کردن تمایلات منفی دیگران و عدم انتقادپذیری دارند.
- ✓ افراد با گرایش به افسردگی، نشانگان تمایل به گوشه گیری را به حد شدیدتری در خود دارند.
- ✓ افراد با گرایش به پرخاشگری و رفتارهای تهاجمی، با کوچکترین اهانت کلامی و حرکتی دیگران، سریع برآشفته و عصبانی شده و کنترل کمی بر رفتارهای خود دارند.
- ✓ این افراد، ضرب و شتم و درگیری های فیزیکی را از هر روش دیگری مناسب تر می دانند.
- ✓ افراد بی قرار بعنوان افراد ضد اجتماعی، قانون شکن، فاقد مسئولیت نسبت به دیگران و پرخاشگر توصیف می شوند.
- ✓ دروغ گفتن، تقلب کردن، نارسایی هیجانی، فقدان وجدان یا شرم، فقدان شغل ثابت، بی توجهی به حقوق دیگران، بی تفاوتی و ناتوانی در پرداختن تعهدات مالی و جامعه ستیزی از ویژگی های بارز آنان است.

فصل چهارم: پرسشنامه شخصیتی چند وجهی مینه‌سوتا (MMPI)

- این پرسشنامه را می‌توان یکی از مهمترین و معتبرترین پرسشنامه‌هایی دانست که به روش گروه - ملاک در اوایل دهه ۱۹۴۰ توسط هاتاوی و مک‌کینلی ابداع شد.
- این پرسشنامه نه تنها پر کاربردترین پرسشنامه ارزیابی شخصیتی بلکه یکی از آزمون‌های عینی شخصیت است.
- این آزمون در ابتدا با ۵۶۵ سوال که مشتمل بر ۱۰ مقیاس بالینی و ۳ مقیاس روایی بود، ابداع شد.
- مقیاس‌های بالینی بیانگر اختلالات روانی مانند افسردگی، خود بیمار انگاری، پارانویا و ... است.
- مقیاس‌های روایی مبین نگرش‌هایی است که آزمودنی نسبت به آزمون در رابطه با خودش دارد.

مقیاس‌های روایی:

۱. مقیاس L:

- ✓ مقیاس L شامل ۵ سوال بوده و مبین خشکی، تحجر و در عین حال کمال‌گرایی آزمودنی است.
- ✓ این مقیاس، نشان می‌دهد فرد تا چه حد می‌خواهد چهره‌ای جز آنچه هست، ارائه دهد.
- ✓ در مجموع مقیاس فوق، دروغ‌گویی آزمودنی را نشان می‌دهد.

۲. مقیاس F:

- ✓ مقیاس F شامل ۱۵ سوال بوده و مبین آشفتگی فکری و خود کم‌انگاری آزمودنی است.
- ✓ نمره زیاد در این مقیاس بیشتر نشانگر اشتباه آزمودنی، عدم فهم سوالات و یا عدم همکاری وی است.
- ✓ نمره کم در این مقیاس، میزان صمیمیت، آرامی، سادگی و قابل اعتماد بودن آزمودنی را نشان می‌دهد.

۳. مقیاس K:

- ✓ مقیاس K شامل ۱۶ سوال بوده و بیانگر جنبه‌های دفاعی آزمودنی است.
- ✓ نمره بالا در این مقیاس، افراد ناامن با مشکلات فراوان در روابط اجتماعی و کنش‌های متقابل با دیگران را نشان می‌دهد که فاقد نظم و ترتیب و روال مشخصی هستند. قادر به تحمل نامرتبی و بی‌نظمی دیگران نبوده و نمی‌توانند واکنش دیگران را نسبت به رفتار خویش پیش‌بینی کرده و نسبت به آن بینش داشته باشند.
- ✓ افراد منطقی و مبتکر که دارای رفتارهای اجتماعی مورد قبول هستند، نمره متوسطی در این مقیاس می‌گیرند.
- ✓ افرادی که نمره کمی در این مقیاس می‌گیرند، نسبت به دیگران بدبین بوده و در عین حال که محتاط و صلح‌جو هستند، در ناراحتی خود اغراق می‌کنند.
- ✓ هرگاه F در نیمرخ آزمونی بالاتر از K باشد، وی سعی داشته خود را بدتر از آنچه هست جلوه دهد و تمارض را می‌توان از این نوع نیمرخ استنباط کرد.
- ✓ هرگاه F در نیمرخ پایین‌تر از K باشد، آزمودنی سعی داشته خود را بهتر از آنچه هست نشان دهد و اختلالات و درگیری‌های عاطفی خویش را انکار کرده است.

مقیاس‌های بالینی:

- ✓ فرم هنجاریابی شده آن در ایران دارای ۷۱ سوال، ۸ مقیاس بالینی و ۳ مقیاس روایی است.